

ADRADUL

EDACTIA si ADMINISTRATIA:
RAD. Str. Eminescu No. 18.
Telefon: 266.

Organ al Asociației »Infrățirea«
Apare de două ori pe săptămână.

Ai toată viața un școlar,
pe care niciodată să nu-l
perzi din ochi: tu însuți.

N. Iorga

A BONAMENTE:

Pentru particulari:	Pentru autorități și instituții
200 Lei : : : : 1 An	500 Lei : : : : 1 An
100 : : : : 6 Luni	250 : : : : 6 Luni
50 : : : : 3 Luni	130 : : : : 3 Luni

In străinătate dublu.

Oameni și atitudini

zeci de moldoveni, sătui
găi domnia principiilor
comuniste, au cautat să treacă
în România, dar gloanțele
cenarilor comunismului, le-a
în exodul, înecându-l în vi-
lose valuri de sânge. Si
ocazia acestei triste întâm-
ăriri, ne aducem aminte că
în cîteva timp, 6 tineri din
Soroca, au incercat să treacă
în împărăția roșie, dar
încercările români surprinzădu-
i și facut datoria. Atunci, du-
căcelul dela Soroca
panele cele mai vajnice ale
propagandei anti-românești, au
mai pe toate caiile, că ce s'a
plătit la Soroca este un
atentat la cele mai
dementare principii umani-
stice, că armata română
comis un monstruos asa-
dat in massă, ba spiritul
ură a mes până acolo că
avut ca prim efect o comu-
nare in camera engleză.

Dar acum, când cîteva sute
de români transnistreni, au
însererări de gloanțele prie-
jelor gazetarilor obscuri cari
populează oficinile ziarelor
redactante de la noi — mi-
miliare și anumita presă —
adăncă a fost silința noa-
stră de a găsi cîteva rânduri
de dureros protest, față de
înțămpinătate pe malul ru-
șesc al Nistrului. Toate, sau
aproape toate ziarele cari și-au
împlinit coloanele cu insulte la
adresa falnicilor noștri grâni-
tori atunci când cu cazul dela
Soroca, acum, s'a mulțumit
înregistreze faptele cu o
nepăsare, n'au mai urlat

Dragomir Valahu

Toate afirmațiunile ră-
pândite de presa maghiară
sunt absolut false. Ele n'au
îsorât decât dintr'o rea
credință. Spre edificare
dăm următorul exemplu:

Un contribuabil care în
1930 a avut un venit de
144.000 lei a plătit în 1931
un global de 7578 lei. Aceeași
contribuabil a avut în 1931 un venit de 100.000
lei, pentru care a fost im-
pus conform noilor dispo-
ziții din toamna trecută,
cu globalul de 1778 lei. De
reținut este și faptul
că acest contribuabil a de-
clarat că are un servitor
și un automobil. Aceasta
este realitatea. Cine să
primit procesul verbal de
impunere poate singur con-
stația mare diferență între
impunerea din anul trecut
și impunerea din anul a-
cesta, cu o similitudine scă-
dere.

Deci să fim drepti!

Buletin Intern

Ruptura din partidul averescan. — Legea
conversiunii datorilor agricole.
Imprumutul.

Agonia acestui partid, ridicat
în urma dragostei poporului
față de un singur om, a cărui
vitejie a devenit aproape le-
gendă, s'a sfârșit. Ruptura
Averescu-Goga, înainte de a
fi realizată, a fost un secret
public, datorită declarațiilor
absolut monarhiste făcute de
d. Goga la Cluj, în contradic-
ție cu articolele, faimoasele
articolele îscălate XXX, publicate
în oficiosul Indrepătră.

Conflictul a fost agravat cu
niște circulare trimise de d.
Goga organizațiilor din țară.
Aceste circulare au fost ur-
mate de altele, ale d-lui Aver-
escu, prin care aduce la cunoștință
organizațiilor, că acei
care vor răspunde circumstan-
ciilor Goga, vor fi excluși din
partid.

Alături de d. Goga, care se
poate considera exclus... de
drept, au rămas numai 3 de-
putați, căci acei care erau partidul
poporului.

O pagină întălită de mișcări
inteligibile, și înțelepte, s-a
închișit, deoarece frații Aver-
escu, nu-i mai poate fi sorti-
ți nici un fel de conducere,
pierzând din 1927 până acum
câțiva dintre cei mai capaci-
tați oameni ce i-a avut.

Și apoi, cu plecarea d-lui
Goga, partidul poporului își
pierde toate organizațiile din
Ardeal, organizații credincioase
de d-lui O. Goga.

Conversiunea datorilor a ră-
mas, cel puțin până acum un
inepuizabil subiect de conver-
sație. Camera discuță. Liberalii
își spun părerea, lupașii, cuizișii,
național-țărănișii fac la fel, și
discuția continuă în cea mai
depină bună înțelegere — în-
tru a prelungi votarea, căci
încolo, halal de ea înțelegere.

— Și apoi prin locuri bine in-
formate circulă sunuri desul
de alarmante. Bâncile fac pre-
suni mari — și nu-i exclusă
revenita presiunilor lor deoarece
dacă s-ar aduna toate consiliile
de administrație a bâncilor
într'un singur loc, și-s-ar
părea că ar fi la desbaterile

Parlamentului — ca în local
conversiunii datorilor agricole
să se acorde un moratoriu
agricol pe timp de 2 ani.

Dar, vom mai scrie.

Un nou imprumut. Una sută
cincizeci milioane franci fran-
cezi s'au revărsat cu furie în
țara noastră — adeca nu tocmai
150.000.000 fr. fr. căci
trebuie să scădem elernele co-
misiune și dobânzile —. Ne
consolăm cu un sigur lucru,
chiar dacă din suma aceasta
nu se vor plăti atâtea salarii
reslante cum a promis d. Ar-
geloiu, căci tot după spuse
ministerului de finanțe, im-
prumutul a fost contractat cu
condiții mult ușoare decât
cele de până acum. Noi, im-
preună cu cei ce n'au primit
salarii de prin Octombrie 1931,
ne omagim cu găncul că o-
dată și odată, se vor plăti a-
ceste restanțe.

Să înfățișăm și o loerie a
statului. N-am scris până acum
nimic despre ea, deoarece am
așteptat să se „cristalizeze”
chestiunea și să putem vedea
ce va fi din ea. Ori până
acum a existat un singur duel,
între deputatul Tassian și Dr.
Banu, secretar general al
Minist. Muncii.

Numai atât?! Așteptăm încă.

Se mai vorbește despre o
formidabilă panama cu dru-
murile și cu Soc. Svenska
pentru reperarea drumurilor.
Și e vorba de o afacere cam
de 500.000.000 lei — celișii
bene: cinci sute milioane —. Nu
produce faptul nici o surpriză,
deoarece afacerile în dauna
statului, au fost așa de dese,
încât acum sunt banale.

Sesiunea parlamentară care
urmează să se încheie la 15 Martie
va fi prelungită până la termi-
narea discuțiilor asupra con-
versiunii.

... Până când?

r. b.

Propaganda Culturală la Țară. „Astra la Pâncota“.

Pâncota, Duminecă 6 Martie.
Astăzi d-m-a avut loc în
„Casa Culturală“ de aici o ma-
re sezoare culturală organizată
de Despărțământul din Arad
al Asociației „Astra“.

Oaspeții au sosit cu tram-
vaiul electric Arad-Podgorie la
ora 13 și au fost întâmpinați
la gară de către preoții locali-
nici, dnii Iercoșan și Micluția,
de notarul comunei, dl. Buda
și alii inteligenți, precum și
mulți poporeni. După ce li-s-a

oferit o gustare, au fost con-
duși la „Casa Culturală“, unde
o sală arhiplină de inteligenți
români, târani și copii au aș-
teptat deschiderea serbării.

Dl. profesor Nestor Blaga
a făcut cunoscut celor adunați
programul cultural al „Astreii“,
vorbind în treacăt și despre
trecutul ei. Comunică hotărîrea
Despărțământului din Arad, de
a organiza în Pâncota, ca și
în alte comune fruntașe ale
județului, o serie de confe-

rii culturale duminecale u-
neori împreunate cu căte un
program artistic. Începutul s'a
făcut toamnă prin aceasta se-
zatoare, astfel că de aici în-
colo — în primăvara anului
curent — „Astra“ va trimite
în fiecare Duminecă un con-
ferențiar, cu subiecte instruc-
tive, culturale.

DSA și a desvoiat apoi su-
biectul conferinței „Procesul
ciorilor“, o expoziție spirituală
ținând a rectifica parerea gre-
șită a agricultorilor, cari pre-
tind că ciocana ar fi o pasare
străcioasă. De fapt ciorile a-
duc mai multe folosă omenirii,
decât pagube. Conferința a
fost urmarită cu mult interes
și înțelegere.

A urmat apoi programul
artistice executat de tineretul
„Astrei“, în majoritate studenți
ai Academiei Teologice din Arad.
Dl. C. Ungureanu și H. Vișoiu
au întreținut publicul cu monologe admirabile și
comice, stârnind hohote de
râs împreună. D. Dărău a cântat
doine cu ierul. Cu aceeași
plăceră a fost gustată piesa:
„Ovidiu Siculă“ de I. A. Bassa-
rabescu în 3 tablouri, care a
fost pregătită cu multă price-
pere și conțință. Dintre debutanți
au făcut parte: as. Variaș, dl. A. Miclea, dnii H.
Vișoiu, C. Ungureanu, D. Să-
lăgean, A. Dărău, I. Popescu,
S. Nagăban, studenți în teo-
logie, toți achitându-se în mod
artistice de rolul lor.

Meritul de frunte în reușita
acestei serbări culturale se da-
toareste dlor preoții Iercoșan
și Micluția, precum și notar
Buda, cari n'au crutat nici o
oboseală, ca organizarea să nu
suferă lipsuri.

La ora 6, orășenii s'au în-
tors acasă, petrecuți până la
gară de un mare număr de
spectatori.

Rep.

□ Exposiție de cusutori ro-
mâni. În 3 Martie s'a des-
chis în sala de expoziții a
Palatului Cultural, o prea
frumoasă expoziție de cusături
românești executată sub con-
ducerea d-șoarei Maria Crăciun
din Câmpina. Varietatea
motivelor naționale, executate
minunat, fascinează de multe
ori pe orice vizitator. Prețurile
eftine atrag și mai mult,
dată fiind calitatea superioară
a cusăturilor.

Din lipsă de spațiu, regre-
tăm că nu putem să insistăm
mai mult, în No. viitor însă
vom scrie mai detailat. Expo-
zitia e deschisă până în 17
Martie, și credem că nimenei
nu va scăpa fericită ocazie de
a o vizită.

□ Contrabandieri de brișete
amendați. Organele de control
C. A. M. prin d. P. Rista, a-
dresat acte de amendă urmă-
torilor indivizi:

Telăr A. din Variaș amen-
dat cu lei 50.000.

Beker Maria, din aceași co-
mună, amendată cu 7.000 lei.
și Ludovic Antoniu din Sâmb-
petru mic, amendat cu 50.000
lei.

Să ne cultivăm grădina.

Salata (Lactuca sativa).

Salata „Rege de Maiu”, varietate excelentă, cea mai timpurie ce se poate sămâna în liber. Face căpătina de-săd, gălbue și foarte fragedă.

Originea ei nu este bine cunoscută, probabil derivă din Lactuca scariola, ce crește în stare sălbatică în Europa și Africa de nord. Are doar variații distincte: una care se desvoală mai înaintă în foi, numită «marulă» și alta mai scundă, cea mai obișnuită la noi.

Salata, mai ales fară căpătină, este cel mai răspândit articol de zăzavat în grădiniile sărănești și se cultiva prețutindeni, — până în satele de munte, unde o găsești din semănătul de primăvara, în stare fragedă, toată vara.

Li priește un pamant bun,

îngrăsat proaspăt cu gunoiu putred, era cu zeama de baler și o climă mai răcoroasă umedă. În locurile prea uscate, calduroase oricât am strooi o cu apă, nu succede decât primăvara și, și atunci își pierde repede fragezimea.

Dacă o răsadim toamna, pește iarnă, acoperita puțin cu frunze uscate, supoartă bine gerul; primăvara, indată ce se încalzește puțin pământul, pornește în viguroasa vegetație și produce căpătini frumoase.

Cultivată în răsadniță, în Februarie, Martie, dă căpătini și mai fragede.

Pe marginea trecutului...

Constituirea „Asoc. naț. pentru cultura pop. rom.” din Arad.

de Octavian L.

Înființarea „Asociației naționale pentru cultura poporului român” din Arad a fost determinată de aceleasi imperioase necesități, care au îndemnat generația revoluționară dela 1848 să pună bazele „Astrei” din Sibiu.

Cine a fost inițiatorul acestei asociații, e greu de precizat. Deocamdată ne mulțumim a constata, că ideea oocesa lansată, a fost susținută, cu mult entuziasm, de toți fruntașii intelectuali români din Ungaria și Banat.

Despre „Asoc. naț. pentru cultura pop. rom.” din Arad, deși formează unul din titlurile de glorie ale orașului nostru, se stiu azi prea puține lucruri. Nu se cunoaște precis nici chiar data înființării ei¹). Să cotim că, în această privință nu sunt multe deci câteva lămuriri.

Adunarea constitutivă a asociației culturale din Arad, — după cum ne informează ziarul unguresc „Arad” din 14 V. 1863, — a avut loc în 13 Maiu 1863, la orele 9 a. m. Primul a luat cuvântul Gh. Popa, consilier la Curtea de Apel, propunând alegerea unei delegații, care să invite la adunare pe Episcopul Procopie Ivacicovici. Au fost aleși în acest scop: Mihai Nagy, canonice gr. cat. din Lugoj și avocatul arădan Lazar Ioanescu. Episcopul, venind la adunare, a ocupat scaunul presidențial și a spus căteva cuvinte asupra rostului asociației. Să cetățenii sunt salutul „intelig-

iei” române din Zărard, Filip Pascu, procuror din comitatul Cărașului, a remarcat că adunarea, în entuziasmul ei, trebuie să și amintească și cu aceasta ocazia de admirabilă sărăanie românească, în cinstea căreia izbucnește o salvă de aplauze. Gh. Popa, într-o scurta și înflăcărată cuvântare oferă, în numele adunării, demnitatea de președinție al comitetului Episcopului, Pr. Ivacicovici. Episcopul mulțumește pentru zilele românești ce se manifestă față de dânsul și declară că, cu toată vîrstă sa înaintată, primește preșidenția arădand toată marea sa bucurie de a putea sărbători în acea zi împlinirea unui deceniu de păstorie. Propune penitocul locurilor de vice președinți pe Mihai Nagy și pe Gh. Popa. Ambii sunt aleși cu unanimitate. La fel sunt aleși ca notari Miron Roman și I. Popovici Desseanu.

Director a fost ales Andrei Mocioni, care, în această calitate, propune subdirector pe Sigismund Popovici, contabil pe Arcos, cassier pe At. Șandor, econom, pe Teaha, avocat pe Lazar Ioanescu, bibliotecar pe I. Bercianu și notar pe Dehelean. Propunerea lui Mocioni a fost în întregime votată. Membrii verificatori au fost aleși: I. Raț, N. Czárán, Constatin Ioanovici, Vasile Bogdan, Ion Șorban, Filip Pascu, Aloisius Vlad, Miron Roman, Nic. Filimon, I. Popovici Desseanu, Alexa Popovici și Ioan Moldovan.

După ce Sig. Popovici mulțumește adunării, în numele celor aleși, — ia cuvântul Aloisius Vlad²). Fostul deputat

¹) D. Tr. Terebeniu în broșura sa: „Gheorghe Popa de Teiuș” fixează data înființării asociației în toamna anului 1864 (pag. 35).

²) Discursul lui Al. Vlad e reproducă în întregime în ziarul „Arad” 1-40.

dilegal insistă asupra procedurii ce trebuie să se urmeze pentru consolidarea asociației. Se referă la sprijinul pacificator al lui Széchenyi, care trebuie să animeze și această asociație. Să discută apoi programul activității asociației, primindu-se raportul lui Gh. Popa și acela al lui V. Bibescu intitulat: „Instrucțiuni speciale pentru direcțione”. Constat. Ioanovici punte în discuție chevența sigilului asociației³), iar Vasileievici tratează un subiect în legătură cu educația. În ceea ce urmă V. Bibescu vorbește pentru împărat și propune ca să își prezinte astăzi o delegație pentru a-i cere aprobația înființării asociației. Au fost aleși în această delegație: Episcopul Ivacicovici, Andrei Mocioni, V. Bibescu, Sig. Popovici și Lazar Ioanescu. Gh. Popa se simte dator a preciza, probabil pentru a face față suajiei, că asociația nu e numai penitoc român și e publică, fiind deschisă pentru orice om cinsit. Au mai luat cuvântul: Mariu, Ion Bercianu, frații Mocioni și Ion Moldovan, notar în Sămbăteni.

Delegația „Asoc. naț. pentru cultura pop. rom.” din Arad s'a prezentat împăratului⁴ în 11 Iunie 1863. Împăratul a rezolvat favorabil cererea delegației, menționând că dânsul înființărua va avea solicitudine făță de națiunea română „care a servit și a urmat scopurile ideale ale guvernului craiesc”...

³) El propuse ca pe sigil să fie imprimat chipul „Minervei”, altii doreau însă un... vultur. „Minerva”, având mulți partizani, trimisă.

⁴) „Arad” I.-57.

Actualități.

Între Arad-Micălaca, circulă autobusele Dului Feier, proprietar în Arad. S'a auzit de multe ori, cum personalul angajat, nu se sfâră a răspunde în mod bătăjocitor: „en nem tulok românul!». Nu știe românește, e lucru natural, pentru că nu poți forța pe nimeni să învețe o limbă ce nu o „pot suferi”, dar ne mirăm cum d-l proprietar Feier, nu și a găsit a angaja și dintre aceia, care ar putea să corespundă înscrinărilor ce li se dau. Într-Arad Micălaca, calificare și români, nu numai unguri, deci, mai multă atenție.

Asta în interesul acestora ce se simt jigniți, când de la niște servitori publici, (în serviciul unui român) auzi aceleși ofense ce de secole ni s'a adresat.

Hic.

Rondelul Dragostei.

Tu ești zâmbet și lumină...
Porții în ochii tăi luciri,
Ești o rază ce 'n seara
Dorul tăinicei tăbiri.
Porții în sufletu tăi lumină
Iar în ochii tăi luciri!

Eu sunt lira care cântă
Suferește pe pământ.
Sunt romanțu ce 'n vesmântă
Toate căte doruri sănt..
Eu sunt lira care cântă,
Sunt tubirea pe pământ!

Eu sunt cântul, bucuria,
Tu copilă zâmbet ești;
Amândoi vom fi solia
Unei fericiri cirești..
Eu sunt cânt, ești poezia,
Vom fi dorul din povești!

Coriolan Bărbat.

Aradul rămâne...

Așa îl ne-a consolat mai zilele trecute, prin presa locală. Dr. C. Bașna președintele U. G. I. R. îi și deputat, una dintre cele mai proeminente figuri ale vieții noastre actuale. A rostit oaspetele în trezore cuvintele amară, sufletele prefeță trist, o lângăda activitate ce nu depus guvernărui noștri de toate timpurile, pentru propășirea acestui pol de pamant, cu trecutul atât de glorios. Vorbele acestea opăsa greu, infierand pentru totdeauna, nimicnicile de capricii, ce a stăpânit pe băcăre soi, în a carui atribuție am fost predată pentru reînăscere. Fiind, a socotit o datorie, în a provoca opresiuni, a paralizat că mai mult, a stărișenii primă totală nimicire ori ce înfiripare — și au fost multe — ce a luat ființa, fie că de modestă.

Aradul rămâne...

Da, s'a rostit un mare crud, dar foarte trist adevăr. Cele rostite conțin un mare adevăr.

În vremurile postbelice, când atenția factorilor mănuitori de destine centralizau preferințele în capitală, orașul acesea prin structura lui a fost bun de înălțat, fiind prea aproape de frontieră. Începutul prin argumente bine deghiinate deci n'a fost greu. Prin centrul de activitate, în care viața animată într'o muncă regeneratoare, cu instituții și fabrici model ce lucrau în stil mare printre care una dintre cele mai mari din părțile acestea — fabrica de vagoane, Astra de astăzi. Acestea imediat i s'a luat despărțimântul pentru fabricat avioane „Marta” și a fost dus la Brașov. La ce bun pentru Arad așa ceva. El trebuie, musai — și fie pușă index. În urma tiecă schimbare de guvern și a trimis aghiotenți electorali pe care nu i mai putea sătura acolo: exact așa cum se face în jăriile cu colonii — suntem societăți un fel de Maroc al României. Am stiut deodată că suntem reprezentanți în parlament de capacitate, care în viața lor n'a ușit de Cuvin, Agriș ori Bodești, la Arad au avut noroc că i-a adus trenul, alcum nu se puteau orienta. Dar și-a luat leașa ca reprezentant al județului Arad și pentru el, a fost înființat

bare de guvern și a trimis aghiotenți electorali pe care nu i mai putea sătura acolo: exact așa cum se face în jăriile cu colonii — suntem societăți un fel de Maroc al României. Am stiut deodată că suntem reprezentanți în parlament de capacitate, care în viața lor n'a ușit de Cuvin, Agriș ori Bodești, la Arad au avut noroc că i-a adus trenul, alcum nu se puteau orienta. Dar și-a luat leașa ca reprezentant al județului Arad și pentru el, a fost înființat

Pe vremuri podgoriile noastre făceau concurență serioasă vinurilor de Tokai, ori în trezorat tie zis comparația e deznăzăzării... podgorieni caută prin intrările să-și îndrepte glasul, unde... Cine-i aude?... Nimeni. Oamenii nu vor decât o bucată de pâine, din roadele muncii ingrate ce sufoacă suitorii, pe obrajii lor arși de soare și brâzdați de ingrijorări. Reformele introduse... Dar fiecare și-a improvizat un oarecare plan, înălțându-nd de fiecare dată ceva din Arad. Mai anul trecut, cum a fost numit Giul Ionescu director gen. la C. F. R., a rezolvat prințul singură ștersătură de condeiu Direcționea de exploatare și a expediat-o la Timișoara — așa cerea planul lui, nimic de zis. Adăugăm doar, că aici Direcționea avea un palat pus la dispoziție gratis, iar acolo continuă să plătească chirie — acum, face comenzi de automotoare în Anglia și pe Astra din Arad o sine fără comenzi, așa cere planul organizării... Avem și deficite însă berechet. Așa-i planul.

Aradul rămâne...

E o constatare unanimă, minus a celor pentru care atmosfera aceasta nu-i prileje de venit, ei n'au nici în crânguri în manecă cu fouloul acesta. Avem școală de notari era să ne o duca și pe aceea. N'au dus o nișă desfășurat școală normală de învățătoare... astfel se căută în a se umplea poală dintră carui pelin vom fi adapăți. S'a dat însă în schimb un cinematograf în plus, asia ne-a trebuit nouă...

Biel oraș, primire a carui ziduri exploatarea și-a făcut înțigători foarte trainice, larg vizitai de limuzine cu fețe minăriale dar numai la alegeri, modest oraș ce întreține cetațeani pașnici și îndelung răbutători — oameni a căror nemulțumiri nu pot fi provocatoare de excese, înținute întreținute tot ce șe impune, ce adaugi contribuții totdeauna printre cele mai mari și promptă atenția ta și batătoarea la ochi, adăsuți însă provocăci spite și asta face rău... Situația ta nu cauță nimenei o invioreze, înafără de localnici, glasul neajunsor de aici, n'au pe nimenei ca să-i audă, pe nimenei ca să-i asculte. Cari sunt păcatele tale, vina ce te înălță de fiecare dată?..

Un susținut nobil și distins colaborator al ziarului nostru, Dr. Tovie — revindeca mai anul trecut o universitate aicea. Lăcaș unde s'ar fi crescut înăpători și virtuți, cu carieri model, există aici un mediu specific intenților menajate de-o activitate demnă, caracteristică Aradului. Ar fi fost un „Heidelberg” al nostru cu Mureșul în loc de Neckar... Glăsul însă și-a ramificat ecou în pustiu ca ori și ce inițiativă la noi, peste clădirile noastre croncane prea mulți corbi și porumbeli salvatori nu pot să-i facă aperiția, sunt rapuși.

Astfel am rămas și vom rămașe, mereu...

Acum când totul stagniază, când șuare de durere interclasă numai strigăte în disperare — fabricile noastre în pătră moartă, cu coaceri, mese răsi și animașii de gânduri sinistre, iarna grea: frig și multe, multe ciori... Semne de întărișari sumbre... amărări între pacoste — nici o speranță.

Aradul rămâne...

Nici nu-i mirare. Chiar dacă o inițiativă pornește de la cele mai bune drumuri. București se cointelează și în cele mai multe contrări și nulează pur și simplu. Atunci intervenii... Ce îndoare pe ei? S'a cerut o armă mai bună, a fost revindecată de cetateni prin coloanele acestui ziar, apă ce este totdeauna din bolșug, ei bine aparține oamenilor un an și la repetate soținăjui, a actualului și neobosi primar, s'a ajuns la un oarecare rezultat: vorba cedă „Salvarea și-o dăm, ar fi mai bine însă să fi pierd pacientul între lumi.”

Aradul rămâne, că sunt mulți ce-i poartă sorocul, lucruza în toate părțile ciclici, în raza luminării, ce vine din departe.

Vom reveni și noi.

Innel Filipă

□ Cercul Tinerimii Adulțe „Sfântul Gheorghe” din Arad-Părneava, aranjată în ziua de 12 Martie 1932, în localul Casei Naționale din Arad-Părneava, Concert urmat de dans la care cu onoare invitați pe toți românii.

Intrarea benevolă, Incepul la orele 8½ seara.

Spectacole**Reprezentăriile Operei din Cluj.**

Datorită bunăvoiței conducerii judeșului și municipiului, înțeleg să sprijinească acțiunea culturală română. Opera Română din Cluj va deschide o nouă oră pe râul nostru, pentru 3 reprezentări. Până la închiderea lunii teatrale, în fiecare lună, Opera va da în orașul nostru trei reprezentări consecutive, iar Teatrul Național, reprezentări săptămânale.

Opera vine cu *Ernest, Faust și Traviata*. În 7 Martie orele 8 1/2 se va juca *Faust* de Gounod, cu următoarea săptămână:

Ghereta: D-na Bădescu.

Spătaru V.

Albistă: Siomin.

Demetrescu.

D-na Donabidovici.

Marți 8 Martie se va juca

Traviata. Distribuțiile

de vînturi. Bilete se găsesc

către Teatrul Comunal,

oricăzi, între orele 10—12

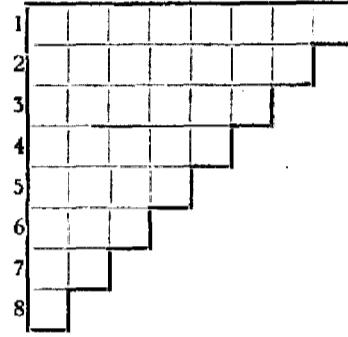
și 4—6 d.m.

ignee (în vechime). 18. Tâcere. 19. Plecați. 20. Numeral. 22. Domnul eroul care a fost auncă în fântână. 23. Venit. 26. Fără De-zeu. 28. Oft. 29. Stricăciune la o navă. 32. Compozitor ital. (1760—1842). 34. Pron. 35. Primar turc.

Vertical: 1. Pseudonimul lui A. Thibault celebrul poet (1844—1924). 2. Numele literar al lui Fr. V. Hardenberg (1772—1801) cunoscut poet romantic — mistic. 3. Sever (legi). 4. Pierdut. 5. Frig. 6. Unsoare. 7. I s'a pus ziua expediției. 8. Sociolog francez (1858—1917). 12. Cea ce a rămas... fără cap. 15. Fais. 17. Notă muz. 21. Lac în Sudan. 24. Conjur. 25. Coroană. 27. Regina din... (stăpânitoarea Arabiei, a mers după dreptate la Solomon. 28. Departament în Franță. 30. Verb ce se potrivește vîntului. 31. Fluviu. 33. Interj.

2. Joc în triunghiul.

de Codreș Stan.

Orizontal: 1. Județ în România. 2. Aratal cîmpului. 3. Părăsiră. 4. Pantaloni strâmți. 5. Polei cu aur. 6. Interjecție. 7. Zeu. 8. Consoană. **Vertical**: 1a fel

3. Golf de cuvinte.

de Mîrău

Să se ajungă pe calea cea mai scurtă dela BOU la JUG, trecându-se prin CAR.

Cupon pentru jocuri III-6**Poșta jocurilor.**

Pegas. Vom publica „Jocul în triunghiul”. Unde ati găsit cuvintele: TITULATAR, AROMATITA, TEMERITAR și FABULI? Sunteți atât de bun să-mi spuneți și mie? Refaceți „Cuvintele încrucișate” și „Jocul în zig-zag” și le vom publica. Sarada cam schioapătă fiind oloagă; iar ceea ce numiți Dv. „Metagramă” este „Palindrom”. Dacă țineți neapărat să faceți versuri, apoi dați-le o altă formă, căci aşa nu le putem publica. Jocul în patrat e prea „anemic” și „erbaic”!

Nae Arădanul. Jocurile în patrate se leagă printr'un cuvânt și nu prin o literă. Semnificația: gîntă, iar cuvântul: LATIN. Nu vă gădui să ureche așa ceva? Nu credeți că

pictura e de Rafael? Se va publica „Jocul în romb” și „Enigma” modificată. Noi nu facem matematică. Că-i vrea să fiu ministru, nu zic nu! Până atunci însă... mai va!

N. C.

Rezultatul concursului II. Prin tragere la sorti au câștigat:

Premiul I. Lei 200, D-l și D-na Teodor și Aurelia Tîrgu Arad str. Lae Barnă 32.

Premiul II. Abonament pe 6 luni, D-l Ioan Combos, Arad str. Radu Popescu 13.

Premiul III. Abonament pe 3 luni, D-l Mărie Ctin, Șc. Normală de băieți, Arad-Gai

Publicațione No. 136146

din 27 Februarie 1932.

Se aduce la cunoștință că în ziua de 15 Martie 1932 ora 10 dimineață, se va înține licitație publică pentru aprovizionarea cu lemnele necesare unităților armatei pentru nevoie exercițiului 1932 și trimestrului Ianuarie 1933.

Licitatia se va înține în aceași zi și oră adică la 15 Martie 1932 ora 10 după cum urmează:

1. La comisia de licitații din garnizoana Sibiu Str. Regina Maria No. 4—6 camera 105 etaj II.

2. La Comenduarea Pieței Timișoara Piața Libertății No. 7.

3. La Comandamentul Garnizoanei Arad Cetate.

4. La Comandamentul garnizoanei T-Severin.

La Comandamentele sus arătate se pot vedea și cantitățile de lemne necesare fiecărei garnizoane.

Licitatia se va înține în conformitate cu Art. 88—110 din Legea Contabilității Publice, Regulamentul Oficiului Central de Licitatii și Normele publicate în Monitorul Oficial No. 127 din 4 Iunie 1931.

Toate persoanele care vor lua parte la licitație vor depune pe lângă ofertă și o garanție de 5% din valoarea furniturilor oferite; iar ofertă se va face numai în conformitate cu caietele de sarcini care pot fi văzute în fiecare zi dela ora 10 până la 12 în localul Comandamentelor sus arătate.

p. Conformitate
Şeful Biroului 3 Subtinență
Pilul. Major Adm.
Indescifrabil

fronturi, căci în atmosfera sodomicei capitale a Moldovei ajunsese primejdile îndrăsneala de a nu fi imbecil. Toate hainele care nu putuseră fugi în străinătate, se cuibăriseră în acest oraș parțial și în vreme de două ani reușiseră să transforme orașul într'un imens lupanar puturos.

Ruși alcoolizați pâna în măduva oaselor, crăi siifilitici cu coroana de printi pe epoletii rubașelor din mătăsuri colo-rate, pestrițe desmașate tremurând histerice în gustul desfrâului, își dăduseră frâștețe mâna cu toată epava aristocrației ciocnoști, cu fili-sonii scheletici ai budoarelor de femei încăcate în untura lor proprie, cu samsarii care își sugeau bogăție din hoiturile fronturilor și spitalelor, cu toată putoarea muiierilor sadistice și desfrâante, intruchipând o viață de bufnii din nopțile prefăcute ziuă. Curgea alcoolul, se frâmantau spasmodic trupuri în betia celui din urmă desfrâu.

Postavurile și pieile trimise de aliați pe seama armatei, îmbrațau trupuri de hetero, căci în împărăția bonutilor vo-

Inșirări de fapte... Crâmpă și sbucium... Lacrimi cu durere — Taine'n tragedii: Catrina, Soldat!...

pleacă «singură» la Lugano... „Unde cerul e de un albasru italian și marea de un verde de piatră prețiosă — și eu nenorocită „peste orice putere omenească...“ Presupuneră la o actriță, cu care Lucian ar avea legături. „Așa se zice“... Ea nu mai găsește tovarăsie nicăieri. „Ramân singură cu doi munci sărăechi, cu nume alese. Tristă tovarăsie pentru o fată tinera“.

Carta se face deobicei, ca să fie un prilej de-o împăcare mai solemnă și cu înțelesuri mai profunde, un caz unde aluziile subliniază infiripări trainice și multe alte preferințe. „Li spusesem odată lui Lucian că știe e numărul meu norocos. Li înțin înaintea mea, acum când scriu — darul cel mai drag al zilei mele — șapte trandafiri galbini“... Da dar timpul remarcă pe Iulie 1914 când se pregătește răsboiul „o rușine pentru veacul al XX-ului, o rușine fără perche să trimiți oameni în toată firea, să se inter-ucidă. Aceasta și-l revindecă și pe Lucian, de care nu mai amintește decât scrisorile lui, o intervedere cu mamă sa îl face o spovedanie care o urmărește continu „L'un ou l'autre va revenir — pour vous ca sera éga...“ Mais mois je n'ai que lui...“

Presumărea mamei a devenit fapt implinit. Nu l-a mai văzut niciodată, ea sa stins fără ca el să-i fi fost la căpătai. Pe urmă și el a căzut, într-un spital din Bruxelles, a murit. Ce a rămas a fost o priegie ce a îmormântat-o și pe ea ca soră de caritate... A fost o utopie caracterizată încă înainte astfel: Am fost la gară... N-am găsit nimic, nici o scrisoare nici o felicitare. În bătaia clopotelor se amestecau bătăile artieriei. „Lumea s-a pierdut — Cristos sa născut...“

I. Felix Palten.

Poșta Administrației

Nicolae Șincai Șiria 223. Pe anul 1931 am primit suma de 150 Lei; aveți, tot pe anul trecut, de achitat 30 Lei.

Pe anul 1932 abonamentul înțreg de 200 Lei.

Primăria Socodor: Restanța Dv. până în prezent este 220 Lei. Vă rugăm a achita.

nemestecat. Era monstrul acesta simbolul tuturor popoarelor venetice pe cari le crucease de veacuri îndelung răbdarea românească pe pământul ei, semințile venite din cele patru vânturi, cari își dăduseră mâna cu nebunii, tâlharii și bieșii, ca să distrugă și ultima sămânță de autohton. În celalalt simbol era România învinșă, în chipul unui oștean invalid: un schelet pachetat într-o piele săracită, înjolit în sdremje, bocânind cu piciorul pe piatra ulițelor din Iași în căutarea cojilor svârlite pe seama căinilor de cei cari petrecău. În ochii acestui schelet încă nu se stinse dumnezeiasca nădejde. Mușcase din amărăciunea tuturor diavoleștilor chinuri, stătuse nepăsător în potopul de gloanțe și nu mai putea atinge nici un râu mai mare.

(Vă urmă).

Cititi și raspanditi
ziarul „ARADUL“.

Deștepți și naivi.

(roman) de: T. Cristiea

acățat de gâtul unui feldwebel rostogolit pe un parapet.

In vremea aceasta se petrecă evenimente mari. Defecțiunea rusească se produce și rușii spălaseră putina de pe fronturi, după ce mai întâi pactizaseră cu nemții, descoperind trupele românești și lăsându-le pradă lăcomiei cu căști de ofel.

Deasupra Moldovei plutea amenințare sinistră a morții. Încunjurăți din toate părțile cu dușmani, țara înpânzită cu ruși vagabonzi și semanători de idei revoluționare, foametea rângind demonica spre umbrele în cari mai licărea un strop de viață, românilii plecară capul resemnat, desorientați și fară nici o nădejde. Presa românească se luptă din răsputeri să mențină încă aprinsă nădejdea în inimi și curajul color căteva sflete de visatori naivi, în vremuri mai bune erau vrednic de vitejia trupelor de pe

JAPONIA.

Tara. Poporul.

Cam aceeașă însemnatate are Japonia în Extremul orient ca și Marea Britanie în apusul Europei, Japonia însă este mai mare ca Anglia. Suprafața Japoniei este de 700 mil km² (înălțimea coloniei de 380 mil km²) și cu 65 mil. loc. pe când suprafața Angliei este de 230 mil km² cu 45 mil. loc. Toată Japonia este formată din 3900 insule împărțite în trei mari grupe.

Acest stat insular este aproape tot muntos cu vre-o 135 de vulcani, din care numai 30 sunt în activitate, restul stins. Locuitorii totuși se lipesc de acest pământ care le produce atâtă catastrofe prin cele 1000 cutremuri pe an ce le sufere, căci e patria lor, pe care o iubesc. Iar cunoșcând situația critică, și ei se apără așa cum pot și anume, prin aceea, că își construiesc casele de lemn sau de carton și izolat în mijlocul unui parc sau unei grădini, ocupând prin această orășul o suprafață mai mare. Capitala țării Tokio este zidită pe o suprafață foarte întinsă.

Apa caldă a unora izvoare urcă până la 90°.

Poporul Japonez nu este băstinașul acestei țări căci și el a naștărit prin timpurile preistorice din China, Malezia și Corea, astăzi aci poporul băstinaș numit *Ainos* care în continuu scade așa că azi abia mai trăiesc 17 mil din ei. Năvălitori erau de rasa Mongolă, vorbeau limba lor numită *ural-altaică*.

Japonezii însă ca un popor de viață în cele 2000 de ani a preluat la început dela chinezi cultură și artă apoi mai târziu dela alte popoare. De 65 ani începând s-au făcut mari

transformări în Japonia. S-au preluat dela alte popoare modele de intocmire, așezările și tot de ce au avut nevoie pentru progresul lor, pentru a merge înainte. Deși au lăsat de la alte popoare cultură, arătă etc. însă una nu și-au pierdut, un lucru principal și au păstrat și anume tradițiile strămoșești le au și azi și ca urmare și-au păstrat *sufletul* până azi, au rămas Japonezi și mai departe.

Inclinația spre matematici și științe naturale, de altfel cultura străină precum și limbile străine ușor le învață. La Japonezi limba și cultura Chineză cam arelaș rol joacă, ca în Europa limba și literatura latină.

Trăește simplu folosind mobila simplă. Consuma orez, pește, ou, pușină carne (fiind oprită) legume și bea ceaiul.

E o țară agricolă, 60% din loc. se ocupă cu agricultura.

In Japonia toate întâlnesci la un loc: pământ fertil, climă oceanică, vegetație bogată, locuitori sărăcincioși. Doar năcăreri pe pământ nu se află o vegetație atât de variată ca aci. Covoare de flori pretutindeni.

Pomii pentru flori se cultivă și nu pentru fructe, cari nici n'au gust bun. — În anul 1907 au fost în Japonia 1174 de orașe și 11155 de comune. Armata este organizată după sistemul german dela anul 1909 încocace. Industria este foarte dezvoltată, iar comerțul stă la locul al treilea și urmează după Anglia și Statele Unite. Școlile s'au desvoltat repede, au 4 universități. În școală se învață și literele latine Posesiuni Japoneze sunt: Corea și Kuang-Tung cu orașul Port-Artur.

Prof. M. Colarov

Dela A. G. I. R.

Problema apei la Arad.

Conferința D-lui ing. Tripa.

In cadrele conferințelor organizate de A. G. I. R., a vorbit Duminecă 6 c. ora 11 a. m. la sediul Secției Arad din Bulv. Reg. Ferdinand 2. 4. d-l. ing. Tripa *dspre problema apei în Arad*.

Conferențiarul, fiind însă delegat cu conducerea lucrărilor de apă ale orașului, a prezentat un studiu amanunțit și foarte documentat al problemei apei.

Uzina de apă în Arad a fost instalată în 1896 de un consorțiu englez. Apa se captează din puțuri în care nivelul apei este mai sus decât ai apei din Mureș, ceea ce demonstrează proveniența apei dintr-un strat subteran, iar nu din Mureș cum se presupune.

Apa a început să nu mai corespundă cerințelor compozitiei chimice încă din 1918. În anul 1924 s'au ivit plângeri publicului care consumă apă cu un miros greu și de oculoare curioasă. Acest fapt se datorează prezenței corpurilor feruginoase și de mangan într'o foarte mare cantitate.

S'a încercat purificarea apei prin calcar, însă nu s'a ajuns la rezultatul dorit.

Din anul 1931, îmulțindu-se protestele populației, s'a încredințat d-sale cercetarea cheștiunei.

S'au făcut experiențe la

fâja locului pe baza observațiunilor din străinătate și s'a întocmit un proiect de lucrări care a și fost aprobat de consiliul tehnic superior. Prințipalul aprobat este eliminarea corpurilor străine prin aerisire și trecerea prin filtre după sistemul englez, folosindu-se și cele vechi aflate aici.

Rezultatul acestui sistem se poate constata în partea orașului de pe malul mureșului cari au azi deja apă bună.

Noul sistem poate da un debit de 16.000 m³ suficient să alimenteze o populație ca a orașului de azi cu 80.000 locuitori și sporită în 20 ani cu circa 3%, adică și în cazul când peste 20 ani Aradul ar avea 120.000 locuitori.

Lucrările se vor termina anul acesta, iar dela anul viitor conferențiarul speră să avem o reducere semnificativă a consumului de consumație a apei.

Analiza mărfurilor importate. Camera de Comerț și de Industrie din Arad, învăță importatorii de mărfuri, supuse analizei, să trimítă mostrele extrase, până Laboratorul local își va reîncepe activitatea (probabil la 1 Aprilie 1932) prin curier direct Laboratorului de igienă din Timișoara, fiind că numai astfel se pot evita pierderile cauzate de întârzierile prea mari de azi.

Pier vitele de foame.

C. F. R. șicanează?

Iarna aceasta neobișnuit de lungă și grea, a adus cu sine infometarea vitele în satele din regiunea Hălmagiu.

În mod obișnuit, oile și caprele mânâncă foarte puțin la ieșile, cel mult o lună într-o iarnă. În anul acesta de cinci luni toate vitele, mari și mărunte, au trebuit să fie hrănite din mâna, așa că s'au epuizat toate rezervele de nutreț.

Dela data de 11 Ianuarie, nu s'a mai întâmplat topire, gerul persistând cu îndărjire, zăpadă s'a așezat în straturi groase până la un metru, așa că nu sunt perspective de o grabnică eliberare a coastelor de zăpadă, ca să poată ieși cel puțin oile la păscut. O topire repede a nămeșilor încă nu e de dorit, căci ar provoca inundații.

Ajunsă în acest impas, bieții oameni au început să descopere clădirile și cu paele acoperișurilor încearcă să scape de moarte bietele animale infometate.

Acei cări au putut să facă rost de ceva parale, au coborât la câmpie, căulând să transporte cu vagonul nutreț; însă șefii de gară, cei din Șebis și Almaș, nu le-au dat voe să incerce pae, numai după ce mai întâi vor fi căștigat mașină ca să le prezese în baloturi, și apoi să le acopere cu poneve. Mai uman, șeful gării din Ineu, le dă voe, să incarce și să răsări aceste preparări.

Din toate satele din regiunea Hălmagiu au început să pornească caravane de trăsuri după nutrețe la câmpie.

Fie-ne permisă o întrebare: Nu este oare, prea mare stocul de vite în fin Hălmagiu?

Favorizate de ani buni cu ierni scurte, se înmulțesc ele, vitele, și se hrănesc bine, vara, prin toate runcurile proaspete (tăieturile de păduri); — dar ce faci, în situații ca aceasta?

Vom păli și noi ca Grecii: *Si fără păduri, si fără capre.*

Tr. M.

Rugăm călduroș pe onorații abonații restanță cu plată a bonamentului pe 1931, să-și achite obligația.

Cei din oraș pot plăti, contra chitanții d-lui Milos Tip. Dieczană str. Eminescu 18, iar cei din provincie prin mandat postal adresat ziarului „RADUL“.

Spectacole:

Luni 7 Martie c. orele 8 preciz: Opera Română din Cluj:

Faust de Gounod. Reprezentări complete la fastuosul balet „Noaptea Nașterii purgiei“ condus de cehul *Viola Gloria* dela Opera Comică din Paris.

Martă 8 Martie orele 8 preciz: Opera Română din Cluj:

Ernani de Verdi. În tribuție: d-na S. Tiron, d. C. Bădescu, N. Soculschi, M. Simion. Dirijorul muzical: Jean Bobescu.

Miercură 9 Martie c. orele 8 1/2, preciz:

Opera Română din Cluj. *Traviata de Verdi.*

In distribuție d-șoara A. Rozsa, d. I. Andreescu și alii în acul II mare boala condus de d-șoara *Viola Gloria* dela Opera Comică din Paris. Direcția muzicală d. Jean Bobescu. Prețul biletelor dela 20-30 lei, și se afă la Cassa în trului Comunal.

Cronica Sportivă

Campionatul de luptă

Duminecă 6 Martie au loc championatele de luptă pentru campionatul Aradului. Au participat luptători din mai multe cluburi: Vulturii (Arad), Vulturii (Lugoj), C. (Timișoara), Șoimii (Nădlac), Sporii (Lipova), RGMIE (Timișoara).

In general, până la acea dea editie, cel mai bine prezentat *Vulturii din Lugoj*, care n'au percut nici un meci. Ar veni apoi în ordine: *Vulturii Arad și CAT Timișoara*. Celetalte cluburi au trimis multe cam slabe. Organizatorul nu așa mul de dorit în schimb taxele au fost destul de mari. In numărul viitor vom cunoaște noii campioni.

Un interesant caz de mituire la Lovrin. In ziua de 26 Februarie c. după îndelungate cercetări, a fost prins cunoscutul contrabandist de produse C. A. M. Ștefan Braun, comerciant în Lovrin. Dresându-i se procesul verbal cuvenit a fost amendat cu 200.000, ceeace părându-i se cam mult, a propus «aranjarea afacerii» promițând d-lui P. Rista, șeful agenției C. A. M. din Ardeai și Banat, suma de 60.000 lei.

Acceptând principali, d. Rista, a raportat cauzul, d. lui Inspector Ionescu, cu care a denunțat pe Braun șeful de post din Lovrin. Vazând Braun pantă nerăbdătoare — pentru el — pe care alinie că așcerea, a plătit la percepcția din Periam amenda de 200.000 lei, dar cu actele în regulă, a fost deferit, Parchetului din Timișoara, pentru încercare de mituire. Despre atitudinea funcționarilor, nu avem nimic de scris, ea fiind conformă cu *obligația morală* impuse de lege.

Locuitorul Lóké Stefan din Rovine, trăgând paie cu cărligul, clăia de paie s'a răsturnat peste el, omorându-l pe loc.

Serata „Horei“. Joi 10 Martie c. orele 9 seara, va avea loc în saloanele Cercului Românesc din Palatul Teatrului Comunal, o prea frumoasă seră dansantă, la care va participa toată intelectualitatea română din Arad.

Posta Redacției

Rugină: Fotografiile primite, de carnet poate fi bătă după mai multe corecte dinte de probă. Mai scris.

Cu epigramele ne mănuși; avem destule aici într-o destulă și... necoapte.

A. Covaci Arad. Amintit cu placere rândurile Cercetării și ne mai să